

Джеръм К. Джеръм

Джентълмени и привидения

Увод

Беше навечерието на Коледа.

Започвам така, защото това е единствено правилният, добропорядъчен и достоен начин да се започват подобни разкази, а аз съм възпитан в единствено правилен, добропорядъчен и достоен дух и съм приучен да извършвам винаги единствено правилни, добропорядъчни, достойни постъпки; този навик е много силен в мене.

Разбира се, да се посочва датата просто заради едната информация в дадения случай няма никаква нужда. Изкушеният читател и без мене си знае, че беше навечерието на Коледа. В един разказ с призраци, всички винаги става в навечерието на Коледа.

Призраците отбелязват навечерието на Коледа доста тържествено. В навечерието на Коледа те устройват свой ежегоден празник. В навечерието на Коледа всеки в Страната на Призраците, който сам по себе си нещо представлява – излиза на земята, за да се покаже и да поразгледа другите, да се поразходи малко и да се поперчи със своя саван или друг гробищен тоалет, да поклюкарства кой как е облечен и злобничко да забележи кой какъв цвят на лицето има.

„Коледен парад“ – мисля, че те именно този термин употребяват – това е такова тържество, за каквото се готвят дълго и го чакат с нетърпение в цялата Страна на Призраците и най-вече важните личности като злодейски умъртвените барони и престъпните графини, а също и графове, тези, които са дошли в Англия заедно с Вилхелм Завоевателя, изпоклали са своите роднини и са умрели в състояние на буйна лудост.

По всички кътчета духовете с огромно старание се упражняват в глухи стонове и в дяволски хихикания. Много седмици те репетират вопли, от които стине кръвта, и жестове, от които ужасът прониква до мозъка на костите. Ръждясалите вериги и окървавените кинжали се подлагат на внимателен преглед и се привеждат в пълен ред; а саваните и покривалата на ковчезите, прибрани от миналата година и внимателно пазени в сандъците, отново се изваждат, изтръскват, кърпят се и се проветрят.

Да, вълнуващо е това време, нощта преди Коледа!

В нощта на 26 декември, както вие вероятно сте забелязали, призраците не се появяват. Предполага се, че Бъдни вечер им е съвсем достатъчен и те не са свикнали да се вълнуват. Цяла седмица подир Коледа

призраците-джентълмени ходят с натежала глава и си дават тържествени обещания за следващата година да останат на Бъдни вечер вкъщи; а духовете-лейди са раздразнителни и превъзбудени и ако ги заговорите, те са готови във всеки момент да избухнат в плач и да избягат от стаята без видима причина.

По-простите призраци, тези, на които не им се налага да се стараят така, че постъпките им да съответстват на тяхното високо положение, все пак понякога се появяват непредвидено: в навечерието на Все свети, на Ивановден; а някои излизат на земята даже просто по повод на събития от местно значение – например, за да отпразнуват годишнината от обесването на нечий дядо или за да предскажат някакво нещастие.

Ох, ама пък обича да предсказва нещастия средния британски дух! Изпратете го да предизвести някому беда – и той е вече щастлив. Позволете му да нахлуе в мирно жилище и да преобърне там всичко наопаки с предзнаменование за погребение или с предизвестие за банкрут, или с намек за предстоящо безчестие, или каквото и да било друго ужасно нещастие, за каквото никой нормален човек не би искал да знае предварително, след като тъй и тъй никой с нищо не би могъл да помогне – и той вече чувства как съчетава приятното с полезното. Той никога не би си простил, ако в бившето му семейство с някого се е случила беда, а той не се е появил два месеца преди събитието, не е направил разни глупашки фокуси на поляната пред къщата или не се е крепил, балансирайки върху рамката на нечий креват.

А съществуват още и много млади или много съвестни призраци със загубено завещание или някаква тайна, витаеща над тях; тези се явяват постоянно, през цялата година; или някакъв неуморим покойник, преизпълнен с негодувание по повод на това, че мястото на неговото погребение се е оказало сметището или блатото край село – той не дава мира на цялата енория, явявайки се всяка нощ, докато някой не му устрои за своя сметка погребение по първа категория.

Но това са изключения. Както вече споменах, средният добропорядъчен дух излиза да се разходи веднъж в годината; в навечерието на Коледа и това му стига.

Защо именно в навечерието на Коледа, аз самият тъй и не разбрах. От всички дни на годината, това е най-неподходящото време за разходки – хладно, мръсно, влажно. И после, на Коледа къщата се натъква с живи роднини, тъй че и без това грижите са премного и никой не изпитва нужда да общува с умрелите родственици, печално и сънно бродещи по стаята.

Навярно има нещо такова в задушевната, интимна атмосфера на Коледата, някакъв особен празничен дух, който привлича духовете, тъй както влагата след летния дъжд предизвиква появата на жаби и охлюви.

И не стига, че самите привидения винаги бродят по земята в навечерието на Коледа, но в навечерието на Коледа живите хора винаги седят и разговарят за привидения.

Всеки път щом пет-шест човека, говорещи на английски се настаят на Бъдни вечер пред камината, те веднага почват да си разказват един на друг истории за призраци. Ние не можем да се успокоим, докато не изслушаме в навечерието на Коледа няколко разказа за призраци. В такъв един весел, празничен час на нас ни е особено приятно да поразмишляваме за гробове, за трупове, за убийства и кръвопролития.

Във всички наши разкази за срещи с привиденията има много общи неща, но това, разбира се, не е наша вина, а вина на самите привидения, които не желаят да изпробват някой нов номер и упорито се придържат към старата изпитана програма. Като резултат – струва си веднъж в навечерието на Коледа да изслушате шест разказа за приключения, в които са замесени призраци и повече никога няма да ви бъде нужно да чуете каквато и да била история с привидения. Ако след това някой вземе пак да ви разказва за привидения, вие ще се почувствате така, сякаш сте изгледали две весели комедии една след друга или сте прочели две хумористични списания: повторението ще ви се стори леко уморително.

На вас непременно ще ви разкажат за някакъв младеж, който веднъж на Коледа гостувал в имението на свои приятели и точно в нощта срещу Коледа го настаяват в западното крило на дома. И, значи, посред нощ вратата на стаята му тихо се отваря и някой – най-често лейди по нощница – бавно приближава към него и сяда на края на леглото. Младият човек мисли, че това е, най-вероятно, някаква гостенка или далечна роднина на хазяите и че тя, страдайки от безсъница и самота, се е отбила при него да си побъбрят, макар че по-рано той май не я е срещал. Младежът и не подозира, че това е привидение: толкова е простодушен. Обаче тя даже не прави опит да го заговори и когато той пак поглежда към мястото, където току-що е седяла – забелязва, че нея вече я няма там!

На следващата сутрин, на закуската, младият човек излага пред събралите се тези обстоятелства и разпитва всяка от присъстващите дами не е ли възможно някоя от тях да е била нощната посетителка. Но всички дами го уверяват, че не са били те; а домакинът, ужасно бледен, го умолява да не говори повече на тази тема, което се струва на младежа

необикновено странна молба.

След закуската домакинът отвежда младия човек в ъгъла и му обяснява, че през нощта е видял призрака на една лейди, която е била убита в същото легло – или която сама е убила там някого си – какъв именно вариант ще бъде използван няма значение: привидение може да станеш или ако убиеш някого, или ако самият тебе някой те убие – изобщо, както ти харесва. Може би привидението убиец е по-популярно, но от друга страна за убития е по-лесно да плаши хората: той може да им показва своите рани и да издава стонове.

И още се разказва за госта скептик. Впрочем, в истории от този род винаги е забъркан гост. Привидението не цени особено своите роднини, той предпочита да окаже внимание на гостенина, който, изслушвайки вечерта преди Коледа страшния разказ на домакина, почва да се смее и да твърди, че изобщо не вярва в духове и че тази нощ, ако му позволят, е готов да прекара в същата тази стая, където според думите на разказвача, се явява привидението.

Всички го разубеждават, настояват да се откаже от от тази необмислена постъпка, но той упорства в своето безразсъдство, качва се в Жълтата стая (или в какъвто и да било там друг цвят) с леко сърце и със свещ в ръка, пожелава на всички лека нощ и затваря вратата.

На следващата сутрин се оказва, че за една нощ той е побелял съвършено.

Той никому не говори какво е видял – то би било твърде ужасно.

Разказват също за храбрив гост, който вижда привидение и знае, че това е привидение, и следи как то се появява в стаята и после си отива през стената, след което, доколкото става ясно, че привидението не възнамерява да се върне и, следователно по-нататъшното бодърстване става безсмислено, гостът заспива.

Той никому не разправя, че е видял привидение, за да не плаши хората без нужда – някои много се вълнуват, когато слушат за привидения – но решава да изчака следващата нощ и да провери дали то ще се появи пак.

И то се появява пак, но този път той става от леглото, облича се, сресва си и тръгва след него, и намира таен проход, водещ от неговата стая към избата с вината – проход, който без съмнение, нерядко се е използвал в недоброто старо време.

После идва ред на младия човек, който се събудил със странно чувство посред нощ и видял, че до постелята му седи неговият богат чичо – ерген. Чичото се усмихва с някаква съдбова усмивка и изчезва.

Младият човек веднага става и гледа часовника. Но часовникът е спрял, тъй като младежът е забравил да го навие и стрелките показват четири и половина.

На следващия ден той узнава, че колкото и да е странно, неговият богат чичо, на когото се пада единствен наследник, се е оженил за вдовица с единайсет деца и всичко това е станало преди два дни точно в дванайсет без четвърт.

Младият човек даже не се и опитва да обясни това необичайно съвпадение. Той може само да се закълне, че всичко, разказано от него, е самата истина.

А още разправят как някой си джентълмен, връщайки се вкъщи късно вечер от обед в масонската ложа, забелязва светлина сред развалините на стар манастир, предпазлива со промъква и наднича през ключалката. Вижда как духът на сивата сестра се целува с духа на кафявия монах и остава до такава степен шокиран и изплашен, че веднага се лишава от чувства и на сутринта го намират полегнал в състояние на пълна немощ пред самата врата; казват, че здраво стискал в ръката си своя верен стар ключ. Всички тези неща стават в навечерието на Коледа и се разказва за тях също в навечерието на Коледа. В съвременното английско общество нито един разказ за привидения не може да бъде разказан в друго време, освен вечерта на 24 декември.

По силата на гореобясненото аз разбирам, че пристъпвайки към изложението на печалните, но напълно достоверни истории с призрци, които привеждам по-нататък, няма никаква нужда да уведомявам читателите, запознати с англосаксонската литература, че всичко това е било разказано и събитията, за които се разказва, всичко това е ставало – в навечерието на Коледа.

И въпреки това го правя.

При какви обстоятелства започнахме своите разкази

Това се случи в навечерието на Коледа! В навечерието на Коледа у моя чичо Джон; в навечерието на Коледа (май нещо станаха много навечерията на Коледа за една книга. Аз и сам го усещам. Това става твърде еднообразно даже за мен, но не виждам начин сега как да се избегне.) в дом № 47, Лебърнхем Гроув, Тутинг! В навечерието на Коледа в гостната, слабо осветена от свещите (стачкуваха работниците от газовата компания), където танцуващите пламъци хвърляха причудливи сенки върху пъстрите тапети, а в същото време навън, из пустинните улици бушуваше свирепа буря и вятърът като някакъв неспокоен дух летеше, стенойки през площада и с вой завиваше зад тъгля при магазинчето за мляко.

Току-що бяхме свършили с вечерята и беседвахме, и пушехме, без да ставаме от масата.

Вечерята бе много хубава – безспорно прекрасна вечеря. Впоследствие във връзка с тази вечеря в нашето семейство възникнаха известни недоразумения. Разпространяваха се слухове относно цялата тази история изобщо и за моята роля в нея в частност, изказваха се мнения, които не ме удивиха особено – тъй като аз добре познавам своите роднини – но те силно ме огорчиха. Що се отнася до моята леля Мария, аз даже не знам кога отново ще ми се прииска да я видя. Поне тя би могла да ме познава малко по-добре.

Но тази несправедливост – вопиюща несправедливост, както ще докажа после – която бе допусната по отношение на мен, няма да ми попречи да бъда справедлив по отношение на другите, даже към тези, които ме оскърбиха жестоко. Та нали аз отбелязвам качеството на телешкия пастет, с който ни нахрани леля Мария, и на печените омари, след които следваха сладки палачинки собствен лелин патент, топлички (по мое мнение, да се ядат студени палачинки е глупаво – никакъв вкус не се усеща) и залети със стария елей на чичо Джон – наистина всичко бе много вкусно. Аз и тогава отдадох дължимото на вечерята, самата леля Мария бе принудена да признае това.

След вечеря чичо свари малко пунш с уиски. И нему отдадох дължимото, чичо Джон сам го казваше. Да, той каза: „Радвам се, че пуншът ти хареса.“

Малко след вечерята леля отиде да спи, оставяйки чичо в

компанията на стария доктор Скрабълс, помощника на енорийския свещеник, нашия депутат в съвета на графството мистър Самуел Кумбс, Теди Бифълс и мен. Ние решихме, че още не е дошло време да се предаваме и чичо свари втора порция пунш; и аз предполагам, че ние всички отдадохме дължимото на пунша – във всеки случай аз го отдадох, сигурен съм. Няма що, такъв съм си, винаги постъпвам справедливо.

После седяхме още дълго и докторът свари пунш с джин, за разнообразие, макар че аз, лично, вече особена разлика не усещах. Но всичко бе толкова хубаво и ние бяхме много щастливи – всички бяха тъй любезни един към друг.

Чичо Джон ни разказа една много смешна история. О, това наистина беше смешна история! Не помня сега за какво ставаше дума, но съм сигурен, че тогава тя ми се стори изключително забавна; май никога така не бях се смял. Даже е чудно, че не мога да си спомня тази история – та нали той ни я разказа четири пъти! И само по наша вина не я разказа пети път. След това докторът ни изпя една забавна песен, където му се наложи да имитира гласове на домашни животни и птици. Наистина той ги обърка малко. Ревеше като магаре, когато ставаше дума в песента за петел, а изобразявайки свиня – кукуригаше. Но ние прекрасно разбрахме какво точно той има предвид.

Аз почнах да разказвам един много интересен виц, но почти веднага с удивление забелязах, че никой не ми обръща никакво внимание.

Отначало помислих, че от тяхна страна това е доста неучтиво, но после загрях, че всъщност през цялото време съм разказвал наум, а не на глас, тъй че те, разбира се, изобщо и не са подозирали, че аз нещо им разказвам, и, навярно, съвсем не са могли да разберат какво означават моите красноречиви жестове и оживеното изражение на лицето ми. Да, ето ти тебе презабавна, наистина, грешка! Никога по-рано не беше ми се случвало подобно нещо.

После помощникът на нашия свещеник взе да показва фокуси с карти. Попита не ни ли се е случвало да видим някога игра, която се нарича „три листчета“. Той каза, че това е такова изобретение на човешкия ум, при което долни, безсъвестни хора, постоянни посетители на конните състезания и други подобни злочни места, чрез измама отнемат парите на неразумните юноши. Той каза, че това е много прост фокус: всичко зависи от ловкостта на ръцете. Ловкостта на ръцете мами окото. Той каза, че ще ни демонстрира този мошенически номер, за да бъдем винаги нащрек и да не попадаме на въдицата. Измъква чичовата колода с картите, от нея потегли три карти, две обикновени и една с картинка,

седна на килимчето пред камината и ни обясни какво ще прави.

Той каза:

– Ето, вземам тези три карти – така – и ви ги показвам. След което спокойно ги поставям на килимчето с гръбчето нагоре и ще ви помоля да посочите коя е картата с фигурата. И на вас ще ви се стори, че знаете коя точно е картата с фигурата. – И той извърши всичко това.

Старият мистър Кумбс – той при нас е още и църковен настоятел – каза, че фигурата е по средата.

– На вас ви се струва, че сте я видели – каза, усмихвайки се помощникът на нашия свещеник.

– Въобще нищо не ми се струва – отвърна мистър Кумбс. – Аз ви казвам, че тя е в средата. И залагам половин корона за това, че тя е в средата.

– Ето, виждате ли, то е точно това, за което ви говорех – каза помощникът на нашия свещеник, обръщайки се към нас. – Ето по такъв начин се завличат в мрежите неразумни юноши и им се прибират парите. Те са уверени, че знаят коя е картата, на тях им се струва, че са я видели. Те не схващат, че ловкостта на ръцете мами очите им.

Той каза, че познава млади хора, които тръгват на гребни състезания или за мач по крикет с няколко фунта в джоба, а се връщат вкъщи още по светло без грош, губейки всичките си пари в тази безнравствена игра.

Той каза, че ще вземе половината корона на мистър Кумбс, защото това ще му послужи като много сериозен урок и може би ще се окаже в бъдеще като едно средство за спасение на парите на мистър Кумбс; а два шилинга и шест пенса той, помощникът на нашия свещеник, ще отдели за църковния фонд.

– За това не се безпокойте – възрази мистър Кумбс. – Помислете по-добре как да не вземете половин корона от църковния фонд.

И той постави парите върху средната карта и я обърна.

Колкото и да е странно, но действително се оказа, че е дама.

Всички ние много се изненадахме, а помощникът на нашия свещеник – особено.

Той каза, че понякога наистина става и така, човек да познае картата... случайно.

Помощникът на нашия свещеник каза, че това е най-лошата от злините, които човек може да си причини, защото когато си опиташ щастие и от първия път спечелиш, то веднага ти харесва тази тъй наречена игра и се увличаш дотам, че си готов отново и отново да рискуваш

парите си, докато накрая не си принуден да напуснеш полесражението разорен.

След което той отново взе да ни показва своя фокус. Този път мистър Кумбс каза, че дамата е от края към кофичката с въглищата и поиска да постави на тази карта пет шилинга.

Ние взехме да се смеем и да го разубеждаваме. Но той не искаше да слуша никакви съвети и настояваше на своето.

Помощникът на нашия свещеник каза тогава, че какво пък, много добре, той го е предупредил. И ако той (мистър Кумбс) твърдо е решил да излезе глупак, нека той (мистър Кумбс) да прави каквото иска.

Помощникът на нашия свещеник каза, че той ще вземе тези пет шилинга и ще внесе недостигащата сума обратно в църковния фонд.

Мистър Кумбс постави две по половин крона на тази карта, която лежеше по-близо до кофичката с въглища и я обърна.

Ако искате вярвайте, ако искате не, но това пак беше дамата!

След което чичо Джон също постави една златна монета и също спечели.

А след това ние всички почнахме да играем и всички печелехме. Тоест всички, освен помощника на свещеника. Той доста си изпати за този половин час. Никога не бях виждал човек, на когото толкова да не му върви на карти. Той всеки път губеше.

После чичо пак се зае да вари пунш, при което допусна забавна грешка: забрави да налее уиски. Ох, ама се посмяхме с него! И за наказание го накарахме да добави двойна порция уиски.

Да, ние се позабавлявахме чудесно тази вечер!

А след това работата, очевидно, тъй или иначе, е стигнала до привиденията, защото моят следващ спомен се отнася към онзи момент, когато ние си разказваме един на друг истории с привидения.

Разказът на Теди Бифълс

Първата история разказа Теди Бифълс. И аз му давам възможност да я повтори дума по дума.

(Не ме питайте как съм успял да запомня словата му – стенографирал съм тогава или разказът му е бил предварително записан и той ми е дал ръкописа по-късно, за да го публикувам в тази книга – все едно, няма да разкрия това, даже и да ме питате. Това е производствена тайна.)

Бифълс озаглави своя разказ:

Джонсън и Емили или верният дух

Бях още съвсем малко момче, когато се запознах с Джонсън. Дойдох си вкъщи за коледната ваканция и на Бъдни вечер ми позволиха да си легна по-късно. Когато отворих вратата на своята малка спалня и исках да вляза, аз се сблъсках лице в лице с Джонсън, който тъкмо излизаше оттам. Той мина през мен и с протяжен жалостен вой изчезна през прозореца на стълбите.

В първия момент се уплаших – тъй или иначе все още бях ученик и никога преди това не бях виждал привидения – даже се побоях да си легна. Но след като поразмислих, спомних си, че духовете могат да причинят вреда само на грешниците и като се увих плътно в одеялото, заспах.

На сутринта разказах на родителя си какво съм видял.

– Да, да, това е старият Джонсън – каза той. – Ти не се плаши от него, той живее тук.

И ми разказа историята на този нещастник.

Оказа се, че Джонсън, когато още бил жив, обичал в младостта си дъщерята на предишния наемател на нашия дом, много красива девойка на име Емили, фамилията ѝ баща ми не знаеше. Джонсън бил твърде беден, за да се ожени за нея и затова, целувайки я на прощаване, казал, че скоро ще се върне и заминал за Австралия да трупа състояние.

Но тогава Австралия не била това, което е сега. По дивите земи, обрасли с храсталаци, пътешествениците били малко, а дори и да ги срещнеш, то обикновено движимото имущество, което успяваш да намериш до трупа, едва стигало да се платят погребалните разноски. Тъй че на Джонсън му трябвали почти двайсет години, за да натрупа състояние. Но тъй или инак задачата, която си поставил била изпълнена и тогава, щастливо изплъзвайки се от полицията, той напуснал колонията и изпълнен с радост и надежда се върнал в Англия за своята годеница.

Той се добрал дотук и намерил дома изоставен и безмълвен. Всичко, което можели да му кажат съседите, се свеждало до това, че веднъж, в мъглива вечер, скоро след неговото заминаване, цялото семейство тихо и скромно изчезнало в неизвестно направление и оттогава никой нищо не знае за тях, макар домовладелецът и болшинството местни търговци неведнъж да са подавали заявление за търсене.

Бедният Джонсън, обезумял от мъка, търсил своята изчезнала

възлюбена по целия свят. Но тъй и не успял да я намери и след дълги години, отдадени на безплодни усилия се върнал, за да прекара остатъка от своите дни в същия този дом, където в отдавна отминалите щастливи времена вкусил блаженството в обществото на своята обожаема Емили.

Живял там съвсем сам, дни и нощи бродил из пустите стаи, плачейки и зовейки своята Емили, а когато бедният старик умрял, духът му продължил неговото дело.

Той вече бил там, когато баща ми наел този дом и агентът даже смъкнал заради него наема с десет фунта за година.

След това аз непрекъснато срещам Джонсън по всяко време на нощта. Отначало го заобикаляхме и се отдръпвахме, за да му дадем да мине, но после, когато свикнахме с него и можехме да зарежем тия церемонии, взехме да минаваме направо през Джонсън. Не можеше да се каже, че ни е пречел особено.

Той беше добро, безобидно старо привидение и ние всички много му съчувствахме и го жалехме. А на жените по едно време беше направо любимец. Тях ги трогваше неговата вярност.

Но малко по малко той взе да ни омръзва. Прекалено печален беше. Нямахме нищо жизнерадостно и весело в него. Жал ни беше, да, но той взе да ни дразни. Случваше се с часове да стои на стълбите и да плаче. И като се събудиш нощем, ще чуеш как се тътри по коридорите и по стайте със стонове и въздишки, така че да се заспи отново съвсем не бе леко. А когато ни идваха гости, той взе да се примъква около вратите и да ридае с всичка сила. Никому не нанасяше особена вреда, но, разбира се, настроението на всички се разваляше.

– Ох, ама ми омръзна този стар глупак – каза родителят една вечер (татко, както знаете, може да бъде много рязък, ако го извадиш от равновесие), когато Джонсън особено ни раздосади: разстрои партията вист като се намъкна в комина и въздишаше оттам дотогава, докато всички забравиха кое е коз и с какъв цвят са тръгнали. – Ще ни се наложи да се разделим с него. Но не знам как.

– Е – каза майка ми, – можеш да не се съмняваш, че от него няма да се избавим, докато той не намери гроба на Емили. Само толкоз му е нужно. Намерете му гроба на Емили, заведете го там и там той ще си остане. Това е единственото, което бихме могли да направим, помнете ми думата.

Тази мисъл бе напълно точна, но трудното се състоеше в това, че ние знаехме за местоположението на гроба на Емили не повече, отколкото духа на Джонсън. Баща ми предлагаше да пробутаме на

нещастника гроба на някоя друга Емили, но по волята на съдбата на много мила наоколо нямаше погребана никаква Емили. Аз никога не бях предполагал, че има окръзи, където свършено отсъстват каквито и да били покойни Емили.

Като помислих малко, аз също се осмелих да направя предложение.

– А защо да не подправим нещо за стареца Джонсън, а? – казах. – Той, струва ми се, е доста наивно момче. Сигурно ще повярва. Във всеки случай защо да не опитаме?

– Ей богу, така и ще направим! – възкликна баща ми.

На следващата сутрин ние наехме работници, те натрупаха в далечния край на градината неголямо хълмче и поставиха надгробен камък с надпис:

В памет на Емили
Нейните последни думи бяха:
„Предайте на Джонсън, че го обичам.“

– Това би трябвало да му хареса – замислено произнесе татко, когато работата бе свършена. – Аз много се надявам, че ще му хареса.

И надеждите му се оправдаха.

Същата вечер примамихме стария дух там и... в общи линии това бе едно от най-тъжните зрелища, които някога съм виждал: Джонсън се хвърли на гроба и се разрида. Татко и старият Скуибинс, градинарят, гледайки го, плакаха като малки деца.

Оттогава Джонсън повече нито веднъж не ни обезпокои в къщи. Всяка нощ сега той прекарва, обливайки се в сълзи над гроба и очевидно е напълно щастлив.

Как мислите, дали е там и сега? Разбира се! Ще ви отведе при него и ще ви го покаже следващия път, когато ми гостувате. Обичайното му време е от 10 вечерта до 4 сутрин, а в събота от 10 до 2.

Интерлюдия. Разказ на доктора

Горчиво плаках, слушайки тази история – младият Бифълс я разказваше с толкова чувство. Всички ние след това изпаднахме в размисъл и аз забелязах, че даже старият доктор тихомълком избърса сълзата си. Чичо Джон обаче свари още една порция пунш и ние постепенно се утешихме.

А докторът след някое време даже се развесели и ни разказа за духа на един от своите пациенти.

Не мога да ви предам неговата история. Много съжалявам, но не мога. Всички твърдяха после, че тя била най-хубавата история – най-страшната, най-ужасната – но аз самият не разбрах нищо от нея. Тя ми се стори твърде откъслечна...

Той почна разказа си както се следва, а след това нещо като че ли се било случило, а още след това идваше вече краят. Съвсем не мога да разбера къде той пъкна средата на своя разказ.

Знам обаче, че всичко свършваше така – някой някого намерил. И цялата тази работа изрови от паметта на мистър Кумбс една много интересна история, станала някога в старата мелница, наета тогава от него-вия зет.

Мистър Кумбс каза, че ще ни разправи историята и преди някой да успее да го спре, той вече почваше.

Мистър Кумбс каза, че разказът му може да бъде наречен –

Мелница с привидения или разрушеният дом

Е, всички вие, разбира се, познавате зет ми мистър Паркинс (тъй започна мистър Кумбс, изваждайки от устата си своята дълга глинена! лупа и пъхайки я зад ухото; ние не познавахме неговия зет, но заявихме, че го познаваме – за икономията на време), известно ви е също, че веднъж той взе под аренда старата мелница в Съри и се настани там.

Трябва да знаете също така, че преди много години в същата мелница е живял един злобен стар скъперник, който там и умрял, и – според слуховете – оставил всичките си пари, скрити в някакъв тайник. Съвсем естествено, че всеки, който след него наемаше мелницата, се опитваше да ги намери, но никой не успя, а местните мъдречи говореха, че никой нищо няма да намери дотогава, докато духът на стиснатия мелничар не се изпълни един прекрасен ден със симпатия към някой от арендаторите и не му открие мястото, където се намират съкровищата.

Моят зет не придаваше особено значение на тази история, смятайки всичко това за бабини приказки и за разлика от своите предшественици, не правеше никакви опити да намери скритото злато.

– Сигурно само доходите тогава са били не като сегашните – казваше зет ми, – а то хич и не мисля, че мелничарят би могъл да спести каквото и да е, независимо какъв скъперник е бил, а пък ако е успял, то при всяко положение не е толкова много, че да си струва да се търси.

И все пак, съвсем да забрави мисълта за съкровището, той не можеше.

Веднъж вечерта си легнал да спи. В това разбира се, няма нищо необичайно. Той често си лягаше да спи вечер. Но което било действително твърде интересно – щом часовникът на селската камбанария ударил дванайсет пъти, моят зет изведнъж се събудил и почувствал, че повече няма да заспи.

Джо (наричаха го Джо) седнал в кревата и се огледал.

При краката на неговото легло стояло нещо съвършено неподвижно, обвито в сянка.

То се преместило, светлина от луната паднала върху него и зет ми видял, че това е фигура на съсухрено мъничко старче в панталони до коленете и с плитчица на главата.

И този миг в главата му се мярнала мисълта за скритото съкровище и стария скъперник.

„Дошъл е да ми покаже къде е скрито“ – помислил зет ми и тутакси взел решение да не харчи всичките пари, а да отдели неголяма сума и да направи добро на другите.

Видението се насочило към вратата, моят зет си обул панталоните и тръгнал подир него. Духът се спуснал в кухнята, приближил се към печката, постоял там, въздъхнал и изчезнал.

На следващата сутрин Джо довел двама зидари и им наредил да разтурят печката и комина, а сам приготвил голям чувал от картофи, за да насипе там златото. Зидарите разбили половината стена, но не намерили даже монета от четири пенса. Зет ми направо не знаел какво да мисли. Другата нощ старецът пак се появил и пак го завел в кухнята. Само че този път вместо да отиде към огнището спрял се и въздъхнал наред помещението. „А, сега ми е ясно какво иска да каже – помислил зет ми. – То е под пода. Защо вчера тоя стар идиот се спря при печката и ме накара да търся в комина?“

Целият следващ ден преминал в повдигане на цялото подово покритие на кухнята; но при тази операция успели да намерят само тризъба вилица и то със счупена дръжка...

Третата нощ духът, без ни най-малко да се притеснява се появил отново и за трети път се отправил към кухнята. Влизайки там, погледнал към тавана и изчезнал. „Хм, очевидно, не се е научил особено на ум и разум там, откъдето е дошъл – мърморел Джо, връщайки се в тръс към своята стая. – Би могъл още първия път да ми покаже.“

Обаче сега вече като че нямало никакви съмнения относно това, къде се намира съкровището и веднага след закуска зет ми с помощта на своето семейство се захванал да разбива тавана.

Разтурили го целия, дюйм след дюйм и намерили точно толкова съкровища, колкото ще намерите в празна бутилка от бира.

Четвъртата нощ, когато, според навика си, се появил духът, зет ми така се разядосал, че хвърлил по него обувките си, а обувките, прелитайки през привидението, разбили огледалото.

Петата нощ, когато Джо се събудил в дванайсет, което вече се превърнало в привичка за него, привидението стояло на своето обичайно място и видът му бил подтиснат и много нещастен. Неговите големи, тъжни очи излъчвали някакво умоляващо изражение и зет ми се трогнал.

„В края на краищата – помислил, – тъпакът се стареа колкото може. Той вероятно е забравил и къде всъщност е скрил съкровището и сега се мъчи да си спомни. Ще му дам възможност да опита още веднъж.“

Духът видимо се зарадвал и се преизпълнил с благодарност, виждайки, че Джо е готов да го последва; той се насочил към таванското помещение, показал с ръка нагоре и изчезнал.

„Е, този път, надявам се, той го улучи“ – казал си зет ми; и на следващия ден работата закипяла.

Три дни им били нужни, за да разградят напълно покрива и единственото, което намерили било птиче гнездо и като го завладели, покрили дома с брезент, за да го предпазят от влагата.

Изглеждало, че всичко това би трябвало да откаже нещастника от по-нататъшно търсене на съкровища, но къде ти!

Той заявил, че тука сто на сто има нещо, иначе привидението не би се захванало да идва през цялото време и след като е стигнал толкова далеко, то ще отиде до края и ще разгадае тайната, каквото и да му струва.

Нощ сред нощ се надигал от постелята си и тръгвал след призрачния стар измамник по цялата къща. Всяка нощ старецът му посочвал ново място и всяка сутрин след това моят зет се захващал да руши мелницата в посоченото място и да търси съкровището. След три седмици в мелницата не останала нито една стая, годна за живеене. Всички стени били разкъртени, подовите покрития вдигнати, таваните разбити. И тогава визитите на призрака се прекратили точно толкова внезапно, както и започнали; и моят зет получил възможност в свободното си време да строи мелницата отново.

Какво е подтикнало стария призрак да изиграе такава глупава шега с човек семеен, при това изряден данъкоплатец? Това вече не мога да кажа.

Някои говореха, че духът на злобния старец е искал да накаже моя зет – защото той в самото начало не вярвал; други твърдят, че това сигурно е бил призракът на някакъв покоен местен водопроводчик или стъклар, за когото, естествено, е било приятно да види как разрушават къщата.

Но в действителност никой нищо не знаел.

Интерлюдия

Пийнахме още пунш, а след това помощникът на нашия свещеник ни разказа още една история.

Аз съвсем нищо не разбрах от неговия разказ, тъй че няма да мога да ви го предам. Никой от нас нищо не разбра. А беше съвсем добър разказ, ако се съди по материала. Там имаше огромно количество сюжети и толкова събития, че биха стигнали за дузина романи. Никога по-рано не бях слушал разказ, в който да се вмести толкова събития и толкова различни персонажи.

Струва ми се, че в този разказ бяха включени всички хора, с които разказвачът се е познавал, които е срещал и за които някога нещо е слушал. Бяха стотици. След всеки пет секунди той въвеждаше в повествованието си нова група действащи лица и заедно с тях – съвършено новичък набор от събития.

То беше примерно такъв разказ:

Е, и тогава чичо ми излезе в градината и взе пушката си, но, разбира се, нея там я нямаше, а Склогинс каза, че не вярва в това.

– В какво не вярва? Какъв Скрогинс?

– Скрогинс! Та нали той беше онзи втори човек, това бе жена му.

– Каква жена? Какво общо има пък тя?

– Господи, та нали ви разказвам. Точно тя е намерила шапката. Дошла в Лондон със своята братовчедка – нейната братовчедка ми се пада балдъза, а втората племенница е женена за човек с фамилия Евънс, а Евънс, когато всичко свърши, занесе сандъчето на мистър Джейкъбс, защото бащата на Джейкъбс бе виждал този човек, когато той е бил жив, а когато умрял, Джоузеф...

– Послушайте, оставете на мира Евънс и сандъчето. Какво стана с вашия чичо и с пушката?

– С пушката? С каква пушка?

– Ами с тази пушка, дето вашият чичо винаги я държал в градината и дето я нямало там. Какво е направил с нея? Застрелял ли е, какво ли, някого от тези хора – Джейкъбси или Евънси, или Скрогинси, или Джоузефци? Защото, ако го е направил, то би било хубаво и полезно дело и ние бихме били радостни да чуем за това.

– Не, какво говорите? Как би могъл!? Та нали го зазидаха жив в стената и когато Едуард Четвърти заговори с абата на тази тема, сестра

ми каза, че при нейното здравословно състояние тя не може и не иска, тъй като това заплашва живота на детето. Те го кръстиха Хорейшо в памет на собствения си син, който бе убит при Ватерло още преди да се роди и самият лорд Непир казваше...

– Но чуйте, вие знаете ли за какво говорите? – попитахме го ние.

Той отговори, че не, но за сметка на това знае, че в този разказ всяка дума е истина, защото неговата леля е видяла всичко със собствените си очи.

Тогава ние го завихме с покривката и той заспа.

Чак тогава разказа своята история чичо. Чичо каза, че това е съвсем истинска история. И че тя би трябвало да се назове –

Привидение в светлосинята стая

– Аз не искам да ви плаша – започна чичо с необикновено внушителен, ако не и с гробовен глас, – и ако предпочитате да не споменавам за това, аз няма да го направя, но фактът си остава факт: в същия този дом, където сега се намираме, има привидения.

– Какво говорите! – възкликна мистър Кумбс.

– Какъв смисъл има да питате какво говоря, когато ясно чувате какво казвам? – отбеляза чичо с леко обиден тон. – Казвам ви: в къщата има привидения. Редовно в навечерието на Коледа в светлосинята стая (тъй в чичовия дом наричат стаята, дето се намира до детската) се появява духът на един грешник, който някога си на Бъдни вечер убил с парче въглища човек – един от тези, дето славят Христос на улицата.

– Как го е направил? – попита мистър Кумбс с нескриван интерес. – Трудно ли е това?

– Аз не знам как го е направил – отвърна чичо ми, – той не ми разкри начина. Онзи човек се настанил точно срещу главния вход и запял коледна балада. Но предполагат, че в момента, когато е отворил уста, за да вземе си-бемол, парчето въглен, хвърлено от грешника през прозореца, е попаднало в гърлото, заседнало е там и го е задушило.

– Н-да, тук е нужна изключителна точност, но безусловно, струва си да се опита! – замислено промърмори мистър Кумбс.

– Но уви, това не се оказва единственото престъпление – добави чичо ми. – Малко по-рано той убил и корнетиста.

– Не може да бъде! Нима това е точно установено? – възкликна мистър Кумбс.

– Разбира се, че е установено – отвърна ядосано чичо, – във всеки случай то е толкова достоверно, колкото може да се очаква при подобни случаи. Вие днеска сте май нещо твърде придиричлив. Косвените улики бяха неоспорими. Нещастния корнетист се настани в съседство едва ли не месец по-рано. Старият мистър Бишоп, който тогава държеше „Веселите момчета“ и от когото чух тази история, казваше, че никога не бил срещал по-трудолюбив и по-енергичен корнетист. Той, корнетистът, знаел само две песнички, но мистър Бишоп твърдеше, че по-силно и по-дълго той не би могъл да свири, даже и ако би знаел четиридесет. Песничките, които умее да свири се наричали „Енни Лори“ и „Родино, скъпа родино“ и мистър Бишоп казваше, че първата от тях би могло да

разпознае даже и малко дете.

Този музикант – този беден, самотен артист – имал навика редовно всеки ден да идва на нашата улица и да свири по два часа, стоейки точно срещу къщата. Срещу тази къща. В една такава вечер хора видели как той, вероятно поканен, влязъл в къщата, **НО НИКОЙ НИКОГА НЕ ГО ВИДЯЛ ДА ИЗЛИЗА ОТТУК!**

– А гражданите не опитаха ли да предложат възнаграждение на онзи, който го намери? – попита мистър Кумбс.

– Нито пени – отвърна чичо ми.

– Веднъж през лятото – продължи той, – тук пристигна немски оркестър с намерението – както бе отбелязано на афиша – да остане до есента. На следващия ден след пристигането им цялата тяхна компания – хора здрави и силни, както се казва, юнаци, специално подбирани – били поканени на обед от същия грешник и прекарвайки следващото де-нонощие в леглата си, напуснали града в най-плачевно състояние, страдащи от остри стомашни болки и лошо храносмилане... А районният лекар, който ги прегледал, изразил силно съмнение дали вече някога някой от тях ще може да изсвири каквото и да било.

– Вие... Вие не знаете ли рецептата? – попита мистър Кумбс.

– За съжаление не – отвърна чичо, – но казват, че основната съставка част бил свински пастет, купен от бюфета на гарата.

– Останалите престъпления на този човек съм ги забравил – продължи чичо ми. – Някога си ги знаех всичките, но сега паметта ми за нищо не я бива. И все пак, аз няма да сбъркам, ако изкажа предположението, че той не е съвсем непричастен към кончината и последвалото след тази кончина погребение на джентълмена, който свиреше с крака на арфа; също така, предполагам, не бива да се твърди, че няма никаква връзка между него и самотната могила на неизвестния италианец-латернаджия, посетил някога тези места.

– И на всяка Бъдни вечер – произнесе моят чичо и тихият внушителен негов глас като че проникваше през плътната завеса на мълчанието, което подобно на сянка незабележимо ни забулваше и се възцаряваше в гостната, – всяка Бъдни вечер духът на този грешник посещава Светлосинята стая в тази къща. Там от полунощ до първи петли, под приглушените вопли и стонове, под злобен кикот и плашещи звуци от страшни удари, той води свирепа призрачна битка с духовете на корнетиста и злодейски убития коледен певец, на които от време на време идват на помощ сенките на немските оркестранти; и през цялото това време сянката на душения арфист свири със своите призрачни крака на

разбитата призрачна арфа безумни адски мелодии.

Чичо каза, че на Бъдни вечер Светлосинята стая като спалня излиза от строя.

– Тихо! – произнесе чичо ми, предупредително вдигайки ръка и сочейки тавана и ние се заслушахме със затаен дъх. – Чувате ли? Те сега са там – в Светлосинята стая!

Аз се изправих и заявих, че ще спя днес в Светлосинята стая.

Но преди да ви разкажа собствената си история – историята за това, което ми се случи в Светлосинята стая – бих искал да я изпреваря тук с едно –

Обяснение от личен характер

Намирам се в крайна нерешителност относно това, да ви разкажа ли тази моя собствена история. Работата е там, че тя не прилича на другите истории, които разказах или по-точно разказах Теди Бифълс, мистър Кумбс и моят чичо – това е правдива история. Това не ви е, каквото разказват хората в навечерието на Коледа, седейки пред огъня и попейвайки пунш – то е изложение на събития, действително случили се.

Собствено, това даже не е и „разказ“ в общоприетия смисъл на думата, то е отчет. Чувствам, че ще бъде малко неуместен в книга от подобен род. Той повече подхожда за някакво жизнеописание или за учебник по история.

И още едно обстоятелство ми пречи да пристъпя към разказа: работата е там, че тази история е изключителна за мен самия. Разказвайки ви я, аз ще бъда принуден през цялото време да говоря за себе си, а това ние, съвременните писатели, хич не обичаме. Ако има у нас, представителите на новата литературна школа, поне едно похвално стремление, то е – стремежът никога на никого да не показваме и най-дребната проява на егоцентричност.

Аз лично, както ми казват, потъвам в своята скромност – в тази срамежлива скритост, отнасяща се до всичко, което има отношение към собствената ми персона – даже твърде дълбоко; и мнозина ме ругаят за това.

Идват при мене и казват:

– Ама какво е това? Защо вие нищо не пишете за себе си? А ние тъкмо нещо такова искаме да прочетем! Разкажете ни нещо за самия себе си!

Но аз винаги отвръщам: „Не“. И не защото смятам това за неинтересна тема. Аз лично не познавам друга тема, която би могла да се окаже толкова увлекателна за човечеството като цяло или поне за неговата по-културна част. Но не го правя заради принципа. Хората на изкуството не постъпват така. То би било лош пример за младежта. Знам, че други писатели (не всички) го правят, но аз няма... като правило, разбира се.

По тази причина при нормални обстоятелства аз въобще не бих се захванал да разказвам тази история. Бих си казал: „Не! Това е хубава история, това е поучителна история, това е необичайна, свръхестествена,

завладяваща история; и знам, че публиката би била доволна да я чуе и на мен би ми се искало да я изложа тук, но – в нея се разказва за самия мене, за това, което съм говорил и съм видял и как съм постъпил, а да се заема с такова нещо не мога.“

Моята скромна, антигоцентрична натура не ще ми позволи да говоря толкова много за себе си.

Но обстоятелствата, за които ще стане дума тук, не следва да се приемат за обикновени и по силата на някои съображения аз, при цялата си скромност, даже се радвам на възможността да разкажа тази история.

Както вече отбелязах в началото, в семейството ни имаше известни недоразумения по повод тази вечеря на Бъдни вечер и в частност по отношение на мене във връзка с моето участие в събития, за които сега ще разкажа, и бе допусната голяма несправедливост.

За да възстановя своята репутация, за да разсея облака на клеветата и недоразуменията, хвърлящи сянка на доброто ми име, чувствам, че ще бъде най-добре, ако с пълно чувство за собствено достойнство, просто изложа фактите, за да могат безпристрастните хора да съдят за всичко сами.

Моята основна цел – признавам си чистосърдечно – се състои в това, да се очисти от незаслужения позор. Подбуден от този стремеж – а аз мисля, че това е похвално и благородно – преодолях нормалното си отвращение към разказите за самия себе си и по тази причина мога да започна това, което озаглавявам –

Моята собствена история

Веднага щом чичо свърши своя разказ, аз, както вече ви казах, се изправих и заявих, че ще спя тази вечер в Светлосинята стая.

– За нищо на света! – възкликна чичо, скачайки от стола. – Не бива да се подлагаш на тази смъртна опасност. Освен това там леглото не е застлано.

– Пука ми за леглото – отговорих. – Свикнал съм да живея в стаи за джентълмени и ми се е случвало да спя в кровати, където бельото не е сменяно цяла година. Взех вече решение и не ми пречете. Аз съм млад и почти цял месец живея с чиста съвест. Духовете няма да ми сторят зло. А може и да им свърша някоя услуга и да ги застава в замяна да напуснат или да се държат прилично. И накрая – би ми се искало да видя всичко с очите си.

Изричайки това, аз отново седнах. (По какъв начин мистър Кумбс се бе озовал на стола ми от другия край на стаята, където седеше цялата вечер и защо той дори не се и опита да ми поднесе своите извинения, когато седнах направо върху него и защо му трябваше на Бифълс да се прави, че уж е моя чичо и внушавайки ми тази лъжлива представа, да ме принуждава да тръскам ръката му в продължение на три минути и да го уверявам, че винаги съм се отнасял към него като към роден баща – всичко това и до ден днешен не мога да разбера.)

Те се мъчеха да ме откажат от тази, както се изразявах, безразсъдна идея, но аз оставах непоколебим и изисквах да ми се даде възможност да се възползвам от правото си. Нали бях „гост“. А гостът на Бъдни вечер винаги ношува в стаята с призраците, това е негова привилегия.

Те казваха, че разбира се, щом поставям въпроса така, не са в състояние да ми противоречат повече; затова ми запалиха една свещ и всички заедно ме изпратиха нагоре.

Бях в извънредно приповдигнато настроение дали защото се готвех да извърша една благородна постъпка или благодарение на собствената си правота въобще – не мога да съдя сам за себе си, но тази вечер аз се изкачвах по стълбището, преизпълнен с необикновена жизнерадост. Когато стигнах площадката, едва успях да спра: имах чувството, че ми се иска да се издигна още по-нагоре, към тавана. Обаче с помощта на перилата съумях да удържа своя честолюбив стремеж, пожелах на всички лека нощ, влязох в стаята и затворих вратата зад себе си.

Неразбориите почнаха веднага. Свещта изпадна от свещника, още преди да пусна дръжката на вратата. И продължи да изпада оттам всеки път, щом я вдигнех и я пхнех обратно. Накрая реших да мина без свещник и понесох свещта в ръка, но и в този случай тя за нищо на света не искаше да стои права. Тогава се ядосах, изхвърлих я през прозореца, съблякох се и легнах – в тъмнината.

Не заспах – никак не ми се спеше, лежах по гръб и гледах тавана, размишлявайки за различни неща. Жалко, че не мога да си припомня нито една от тези мисли, които нахлуваха в главата ми тогава, те бяха много остроумни. Аз самият тъй се смях, че креватът се тресеше.

Полежах така около половин час и съвсем забравих за привиденията, когато изведнъж, случайно оглеждайки стаята, забелязах в креслото при огъня един дух, който имаше рядко самодоволен вид и пушеше дълга глинена лула.

В първия миг и аз, като болшинството хора, изпаднали в подобни обстоятелства, помислих, че спя. Седнах в кревата и разтърках очи.

Не! Съмнения не можеше да има. Срещу мен седеше привидение. Аз виждах през него облегалката на креслото. То погледна към мен, измъкна от устата си призрака на своята лула кимна.

Най-чудното за мене в цялата тази история бе, че не изпитвах никаква тревога. Ако съм почувствал нещо, виждайки всичко това, то може би е било удоволствие. Все пак – намирах се в общество.

И аз казах:

– Добър вечер. Не намирате ли, че времето днес е малко хладно.

Той каза, че не бил забелязал, но че охотно ще ми повярва.

Няколко секунди двамата мълчахме, а после, старейки се да бъда любезен, попитах:

– Предполагам, че имам честта да говоря с духа на джентълмена, замесен в нещастен случай с един от онези певци, които славят на Бъдни вечер Христос по улиците?

Той се усмихна и каза, че от моя страна е много мило да припомня това. Да очистиш един такъв кресльо не е кой знае каква заслуга, но все пак и това е някакъв принос.

Бях малко обезкуражен от отговора му. Очаквах да чуя стоновете на разкаянието. Духът, напротив, изглеждаше твърде доволен от себе си. И си помислих тогава, че след като той толкова спокойно се отнася към напомнанията, сигурно не би се оскърбил, ако му задам въпрос и за латернаджията. Историята на онзи нещастник ме интересуваше живо.

– Кажете, моля ви, вярно ли е – започнах, – че сте забъркан в

убийството на италианския селянин, попаднал в нашия град със своята латерна, която свирела само шотландски песнички?

Той избухна.

– Забъркан, казвате? – извика с негодувание. – Кой се осмелява да твърди, че ми е помагал в тая работа? Аз умъртвих този момък собственооръчно. И никой не ми е помогнал ни най-малко. Сам го направих. Покажете ми човека, който оспорва този факт.

Успокоих го. Уверих го, че никога и в мислите ми не е съществувало съмнение, че той е единственият и истински убиец и отидох още по-нататък, питайки го какво е направил с тялото на корнетиста, след като го е убил.

Той каза:

– За кого от тях се отнася въпроса ви?

– О, значи, те са били няколко? – попитах.

Той се усмихна и кашлюкна самодоволно. Каза, че не би искал да изглежда самохвалко, но ако ги броиш заедно с тромбоните им, то излиза седем.

– Господи, боже мой! – възкликнах. – Бая сте се потрудили!

Отвърна ми, че не му прилича, разбира се, да говори така, но действително, по негово мнение, рядко се среща английско привидение от средната краса, което да има повече основания с удовлетворение да оглежда своя живот, проживян с такава полза за човечеството.

След това няколко минути седеше мълчаливо, пушейки лупата си, а аз внимателно го разглеждах. Никога по-рано, доколкото можех да си спомня, не ми се бе случвало да наблюдавам как едно привидение пуши и ми беше много интересно.

Попитах го какъв тютюн предпочита и той ми отвърна:

– Духът на сорта Кевъндиш.

Обясни ми, че духът на този тютюн, който човек пуши през живота си, остава на негово разположение и след смъртта. Каза ми още, че той лично е изпушил през живота си сума ти Кевъндиш, така че сега е достатъчно осигурен с духа на този именно тютюн.

Забелязах за себе си, че това е твърде полезен съвет и реших, докато съм жив, да пуша колкото се може повече.

Помислих, че може да се почне веднага и казах, че може би ще изпуша с него луличка за компания; той каза: „Давай, старче.“ Протегна ръка, извадих от джоба на сюртука си необходимите принадлежности и запуших.

След което завързахме дружески разговор и той ми разказа за

всичките свои престъпления.

Той каза, че веднъж му се случило да живее в близост до млада лейди, която се учела да свири на китара, в същото време, когато насреща живеел джентълмен, свирещ на виолончело. И той с дяволска изобретателност запознал тези двама нищо не подозиращи млади хора и ги убедил да заминат и да се оженят въпреки волята на своите родители като вземат при това своите инструменти; те така и направили и не бил минал още докрай меденият им месец, когато тя пробила главата му с виолончелото, а той я обезобразил за цял живот, опитвайки се да запуши гърлото ѝ с китарата.

Моят нов приятел ми разказа и за това, как примамвал при себе си къщи уличните търговци на кифлички и натъпквал в тях собствените им изделия дотогава, докато коремите им не се пукали и те, разбира се, умирали. Той каза, че по този начин е обезвредил десетима.

Девоите и младите хора, декламиращи по вечерите дълги и скучни стихотворения, а също хлапачите, които бродят нощем по улиците и свирят на хармоника – той обикновено ги отравял на партиди, по петнайсет наведнъж, за да му излиза по-евтино; докато уличните оратори и лектори, пледиращи относно вредата от спиртните напитки, той тях ги затварял по шестима в малка стая, поставил пред всекиго по чаша вода и чинийка за събиране на пожертвования и им давал възможност да се надговарят един друг до самата си смърт.

Бе просто приятно да го слуша човек.

Попитах го, кога според него ще дойдат и останалите духове – духовете на уличния певец и на корнетиста, а също и на немците-оркестранти, за които разказваше чичо Джон. Той се усмихна и отговори, че никой от тях никога повече няма да се върне тук.

Аз казах:

– Как? Значи не е вярно, че те се срещат тук с вас на всяка Бъдни вечер и правят скандали?

Той отговори, че така било по-рано. На всяка Бъдни вечер в продължение на двайсет и пет години той се сражавал с тях в тази стая, но повече те няма да го безпокоят, нито него, нито обитателите на дома. Един след друг, той ги тръшнал по гръб, извадил ги от строя и ги направил абсолютно непригодни за по-нататъшното им явяване на земята. Тази същата вечер, малко преди да се кача тук, той се справил с последния немец-оркестрант и изхвърлил остатъците от него през пролуката на прозоречната рамка. Той заяви, че оттук нататък покрай него не би могло да се появи нищо такова, което може да се нарече привидение.

– Но вие самият, надявам се, ще идвате както винаги? – попитах. – Тук ще съжаляват, ако се лишат от особата ви.

– Ами не знам – отговори той. – Сега май няма и за какво да се идва. Ако разбира се – добави любезно, – вас ви няма. Аз ще дойда, но само при условие, че на следващата Бъдни вечер вие пак ще ношувате в същата стая.

– Харесахте ми – продължи той. – Вие не изчезвате с писък при вида на един обикновен призрак и не ви се изправят косите. Не можете да си представите – каза ми той – до каква степен ми омръзна да гледам как на хората им се изправят косите.

Той каза, че това го дразни. В този миг от двора дойде лек шум и той трепна и почерня като истинска смърт.

– На вас ви е лошо! – извиках и скочих от леглото, притичвайки към него. – Кажете мога да направя за вас? Искате ли да пийна малко бренди й после да ви почерпя с неговия дъх?

Той помълча минутка, вслушвайки се напрегнато, после въздъхна с облекчение и сянката отново се върна на бузите му.

– Нищо, всичко е наред – промърмори. – Аз си мислех, че е петел.

– Какво говорите! За петлите е още рано – казах. – Още е едва средата на нощта.

– О, на тези проклетите птици не им пука – горестно отговори той. – С еднакво удоволствие крещат посред нощ, както и във всяко друго време. И даже с още по-голямо удоволствие, ако знаят, че с това ще развалят някому вечерта. Мисля, че го правят нарочно.

И той ми разказа как един негов приятел, призрак на човек, убил водопроводния инкасатор, имал привичката да посещава една къща на Лонг-Ейкър, в мазето на която държали курник и всеки път, когато оттам минавал полицаи и светлината на фенерчето му попадал в зарешетеното прозорче на мазето, старият петел си представял, че това е слънцето и веднага почвал да кукурига като луд, в резултат на което бедният дух бил принуден да се възнесе и имаше случаи, когато той се връщаше вкъщи преди да стане един часа през нощта, обсипвайки с ужасни проклетия петела, заради когото посещението му на земята се ограничаваше в някакви си четиридесет минути.

Съгласих се, че това е доста несправедливо.

– Абсолютна безсмислица – продължи той, – изобщо не мога да разбера за какво е мислил старецът, създавайки всичко това. Много пъти съм му казвал – определете време и нека всички да се подчиняват – да речем четири часа сутрин през лятото и шест през зимата. Тогава

всичко ще ти бъде ясно.

– А какво правите, ако няма наблизно петел? – попитах. Той се приготви да ми отговори, но отново изведнъж се сепна и се ослуша. Този път аз отчетливо чух как в съседния дом, у мистър Баулс, два пъти пропя петел.

Погледнах часовника си и казах, че е три и половина.

– Ето ви на – каза той, надигайки се и протягайки ръка към шапката си. – С такива обстоятелства ни се налага да се съобразяваме. Интересно, колко ли е часът?

Погледнах часовника си и казах, че е три и половина.

– Така си и мислех – изръмжа той. – Ще й извия врата на тая дяволска птица, стига само да мога да се добера до нея.

И се приготви да си тръгва.

– Ако бихте почакали за минутка – казах, отново измъквайки се от кревата, – аз бих се разходил с вас.

– Това би било твърде любезно от ваша страна – отбеляза той нерешително. – Но не е ли жестоко да ви мъкна по улицата?

– Съвсем не – отговорих. – С удоволствие ще се разходя. – И се облякох набързо и взех чадър, а той ме хвана под ръка и ние заедно излязохме на улицата.

До самата врата срещнахме Джонс, тукашния констебъл.

– Добър вечер, Джонс – казах (на Бъдни вечер винаги съм настроен приветливо).

– Добър вечер, сър – отговори ми той, както ми се стори малко нелюбезно. – Ще се осмеля да ви попитам какво правите тук?

– Ами нищо – обясних аз, очертавайки във въздуха дъга с чадъра, – просто излязох да поизпратя малко своя приятел.

– Какъв приятел?

– Ах, да, разбира се – разсмях се аз, – забравих. За вас той е невидим. Това е призракът на джентълмена, който уби уличния певец. Ще се разходя с него до ъгъла.

– Хм, аз на ваше място не бих правил това, сър – каза Джонс сурово. – Съветвам ви да се разделите с вашия приятел тук и да се върнете къщи. Може би вие не си давате съвсем сметка, че сте излезли на улицата в облекло, което се състои само по пижама, чехли и нощна шапчица? Къде са ви панталоните, например?

Не ми хареса тонът, с който ми говореше. И казах:

– Джонс! Не би ми се искало да правя това, но се боя, че ще ми се наложи да съобщя там, където трябва за вашето поведение: струва ми че

сте си пийнали повечко. Панталоните ми се намират там, където трябва да бъдат – на мен. Отчетливо помня, че ги обух.

– Не. Сега във всеки случай те не са на вас – заяви той.

– Моля за извинение, но настоявам, че са на мене – отвърнах. – Мисля, че най-добре би било да знам.

– И аз мисля така – каза той. – Но мисля още, че вие все пак не знаете. А сега нека влезем в дома и да прекратим всичко това.

В същото време на вратата се появи чичо Джон, очевидно събуден от нашата разправа, а на прозореца се показа и леля Мария по нощна шапчица.

Аз им обясних грешката на констебъла, старайки се по възможност да не водя разговора в сериозен план, за да не причинявам неприятности на полиция. И се обърнах към привидението, за да потвърди и то моите думи.

То бе изчезнало! То ме изостави, без да обели дума – даже без да се сбогува!

Да изчезне по такъв начин – то бе толкова лошо от негова страна, че аз от потресение се разплаках... Тогава чичо Джон се приближи към мен, взе ме под ръка и ме въведе в дома си.

Като се добрах до своята стая открих, че Джонс е бил прав. Аз действително съм бил без панталони. Те, както и преди, висяха, преметнати на таблата на кревата. Вероятно в бързината, старайки се да не задържам духа, съвсем съм забравил за тях.

Такива са реалните факти, които, както би могъл да забележи всеки нормален благожелателен човек, не дават ни най-малкото основание за възникване на клеветнически слухове.

И все пак подобни слухове се разпространяват. Някои личности не искат да разберат изложените тук прости обстоятелства по друг начин, освен в някаква едновременно и лъжлива, и оскърбителна светлина. Мои роднини – плът от плътта и кръв от кръвта ми – ме хулят и ме поливат с клевети.

Но аз към никого не изпитвам лоши чувства. Както вече казах, просто излагам събитията с цел да изчистя репутацията си от недостойни подозрения.

КРАЙ

© Екатерина Димитрова, превод от английски

Jerome K. Jerome
, 1891

Сканиране, разпознаване и редакция: Теодора, 2008

Публикация

Джеръм К. Джеръм. Джентълмени и привидения. Разкази
Съставителство и превод: Екатерина Димитрова
Selekt ABC, София, 1993
Печат: Полипринт, Враца
255 с.

Told After Supper, 1891

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/6751>]